

ชื่อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของสมาชิกกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดตรัง
ผู้เขียน	นางสาวพัชรี ศีรินารถ
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ (2) ศึกษาปัจจัยกายภาพและเศรษฐกิจสังคม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การร่วมรับประโยชน์ และปัจจัยทางจิตวิทยาเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางกายภาพและเศรษฐกิจสังคม กับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการร่วมรับประโยชน์ในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ (4) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านต่าง ๆ ระหว่างสมาชิกสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานแบบครบวงจรกับสมาชิกสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานแบบไม่ครบวงจร

วิธีศึกษาโดยแบ่งสหกรณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะการดำเนินงาน สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้สหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวเป็นตัวแทนในกลุ่มที่มีการดำเนินงานแบบครบวงจร และสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังเป็นตัวแทนที่มีการดำเนินงานไม่ครบวงจร ศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ จำนวน 10 คน และเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์สมาชิกของทั้งสองสหกรณ์ที่ได้รับการสุ่มเป็นตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) จำนวน 191 คน เป็นสมาชิก สหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว 96 คน และสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง 95 คน

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการสหกรณ์ คือ ประธานคณะกรรมการดำเนินการและผู้จัดการสหกรณ์ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้คอยให้คำปรึกษาแนะนำ สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติงานของสหกรณ์ โดยผ่านที่ประชุมใหญ่ ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่าถ้าทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้น จะทำให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ธุรกิจธนกิจ ธุรกิจรวมกันซื้อ และกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ สูงกว่าสมาชิก สหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .01$) ส่วนค่าเฉลี่ย ระดับการร่วมรับประโยชน์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังได้รับประโยชน์ใน ธุรกิจธนกิจมากกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .01$) แต่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพน้อยกว่า

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกายภาพและเศรษฐกิจสังคม กับระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่า จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และอายุของสมาชิก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .01$) กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาว ในกิจกรรมฝึกอบรม และส่งเสริมอาชีพ ธุรกิจธนกิจ ธุรกิจรวมกันขาย ตามลำดับ สำหรับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรัง มีถึง 5 ตัวแปร คือ ระยะทางจากบ้านถึงสหกรณ์ รายได้สุทธิจากการทำการเกษตร จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และอายุของสมาชิก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .001$) กับระดับการมีส่วนร่วมในทุกธุรกิจการดำเนินงานของสหกรณ์

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรด้านกายภาพและเศรษฐกิจสังคมของทั้งสองสหกรณ์ พบว่า รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จำนวนเงินฝากและมูลค่าหุ้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .05$) และ หนี้สินค้างชำระ ระยะทางจากบ้านถึงสหกรณ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P \leq .01$)

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรวมระดับความคิดเห็นของสมาชิกทั้งสองสหกรณ์ พบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังในความคิดเห็นด้านการดำเนินงานธุรกิจธนกิจ ธุรกิจรวมกันซื้อ และกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .01$) แต่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรเมืองตรังมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าสมาชิก สหกรณ์การเกษตรย่านตาขาวในความคิดเห็นที่มีต่อหลักการและบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq .01$)

ในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของสหกรณ์นั้น ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มสมาชิก ขณะเดียวกันก็ควรกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีการรวมกลุ่มกันให้เข้มแข็ง พร้อมทั้งควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจังและต่อเนื่องตามความต้องการของสมาชิกและกลุ่มสมาชิก โดยจะต้องมีการส่งเสริมอาชีพอย่างมีเป้าหมายชัดเจนเพื่อการผลิตและจำหน่ายอย่างครบวงจร มีหลักการบริหารและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการดึงดูด

สมาชิกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์เพิ่มขึ้น จะทำให้สมาชิกมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง และทำให้สหกรณ์เองบรรลุผลสำเร็จตามหลักการและอุดมการณ์ที่วางไว้ด้วย

Thesis	Title	Participation and Opinion of Members and Operation of Agricultural Cooperative in Changwat Trang
Author		Miss Patcharee Keereenart
Major Program		Agricultural Development
Academic Year		2003

Abstract

The objectives of the study were : (1) to investigate agricultural cooperative activities from the perspective of staff of cooperatives; (2) to identify the physical and socio-economic factors related to participation in cooperative activities, in acquiring benefits, and psychological factors of members that affect cooperative activities (3) to investigate the relationship between physical, socio-economic factors and participation in the operation and in acquiring benefits of members of cooperatives; (4) to compare those factors between members of cooperatives with and without complete business cycle.

Agricultural cooperatives were divided into two groups based on their business cycle of activities. A purposive sampling technique was employed in selecting cooperative. The cooperative selected for the study were Yantakhaw Agricultural Cooperative Limited representing the group with a complete business cycle, and Muang Trang Agricultural Cooperative Limited representing the group without a complete business cycle. Five staff members were interviewed in each of these cooperatives in the qualitative inquiry. In the quantitative inquiry, a simple random sampling technique was employed in selecting samples. The total member of the samples were 191 members of which 96 from Yantakhaw Agricultural Cooperative and 95 from Muang Trang Agricultural Cooperative.

The result of qualitative inquiry indicates that the chairman of the executive committee and the manager play an important role in cooperative administration and management under the supervision of cooperative extension officials. The members participate in drawing policy and operational guidelines of cooperatives through the annual meeting. However, all parties agree that if member's participation in cooperative activities is improving, their abilities to help each other and rely on

themselves will increase. These findings correspond to findings from the quantitative inquiry which shows that members of Yantakhaw Agricultural Cooperative have average scores of participation level of deposit and loan business, purchasing business, training and occupational promotion were highly significantly different at $p \leq .01$, higher than those of Muang Trang Agricultural Cooperative. Members of Yantakhaw Agricultural Cooperative have average scores of participation in acquiring benefits level of deposit and loan business that was highly significantly different at $p \leq .01$, lower than those of Muang Trang Agricultural Cooperative.

The results of correlation analysis, amount of deposits, the length of cooperative membership, the age of members, were positively correlated ($p \leq .01$) with the participation of members in Yantakhaw Agricultural Cooperative. While the distance between members' houses and cooperative office, agricultural income, amount of deposits, the length of cooperative membership and age of members were highly positively correlate ($p \leq .001$) with the participation of members in Muang Trang Agricultural Cooperative.

A comparative analysis shows that the household total income, household expense, and amount of deposits were highly significantly different at $p \leq .01$ and liabilities unfinished to cleanse, distance between members' houses and cooperative office were significantly different at $p \leq .05$ between members of two cooperatives.

A comparative analysis of psychological factors that affect cooperative activities, it was evident that Yantakhaw Agricultural Cooperative members have higher average scores of opinion level toward deposit and loan business, purchasing business, training and occupational promotion that were highly significantly different at $p \leq .01$, higher than those of Muang Trang Agricultural Cooperative. At the same time members of Muang Trang Agricultural Cooperative have lower average scores of opinion level toward principle and role of cooperative operating that were highly significantly different at $p \leq .01$.

To increase the level of members' participation in cooperative activities, the cooperatives should realize the importance of the role groups of members. Staff of cooperatives should encourage every members of groups to hold together and

participate in cooperative activities. At the same time, it is also crucially important that the cooperative should concentrate more and continuously on training and occupational promotion according to the need of members. Occupational promotion must have clear goals that lead to developing production and marketing, cycle and emphasize the importance of mutual contribution and efficient management which will lead the cooperatives to a self-reliant state and achievement, according to cooperative principles and philosophy.